

Datum besluit B&W 24 oktober 2023
Forumverg. d.d. (datum)
Agendapunt nr. (nummer)
Portefeuillehouder(s) G.J.H. van Malsen - Volkshuisvesting, Integratie, Emancipatie,
Armoedebestrijding en Welzijn
Redacteur R. Laghuwitz
Doorkiesnummer (070) 326 17 70
Domein / Team
Corsanummer 23.093643

Aan de Raad,

1. Onderwerp
Schriftelijk verzoek van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) om tijdelijke opvangmogelijkheid voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen in Rijswijk te creëren.
2. Voorstel
Het college van burgemeester en wethouders vraagt u om een standpunt in te nemen over het verzoek van het COA en een keuze te maken om het verzoek van het COA af te wijzen dan wel in te willigen.
3. Inleiding
Vanuit het Rijk wordt een groot beroep gedaan op de inzet van gemeenten voor de opvang van asielzoekers. In zijn brief van 6 oktober 2023 verzoekt de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid alle gemeenten dringend om zorg te dragen voor de spoedige realisatie van extra opvangplekken voor het einde van dit jaar. Aan de drie provincies die achterlopen bij het realiseren van opvang (Zuid-Holland, Noord-Holland en Noord-Brabant) vraagt hij om het grootste deel van deze plekken te leveren. Voor de provincie Zuid-Holland betreft dit 1.550 plekken.

Uit de brieven van het COA en de staatssecretaris blijkt dat er in Nederland op dit moment vooral een tekort is aan opvangplekken voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen (amv'ers). Momenteel verblijven er zo'n 400 amv'ers in Ter Apel, terwijl daar capaciteit is voor 120 jongeren. Het COA heeft daarom bij veel gemeenten het verzoek gedaan om opvangplekken voor amv'ers te creëren. Ook in de regio Haaglanden wordt hierover met meerdere gemeenten gesproken, wat in een aantal gevallen al heeft geleid tot een concrete locatie. De staatssecretaris heeft per brief van 27 september 2023 de toezegging gedaan om niet over te gaan tot de plaatsing van asielzoekers in Rijswijk zonder het akkoord van college en raad. In overeenstemming met deze toezegging heeft het COA op 6 oktober jl. aan ons college een schriftelijk verzoek gestuurd voor de opvang van 50 amv'ers voor de duur van zes maanden. Het besluit van de gemeente zal het COA hoe dan ook respecteren.

Hoewel de beantwoording van dergelijke verzoeken een bevoegdheid van het college betreft, hebben wij met uw raad afgesproken dat verzoeken om opvangplekken voor asielzoekers altijd aan u worden voorgelegd. In dit kader hebben wij u via de raadsinformatiebrief 23 097 het verzoek van het COA toegezonden. Tijdens de raadsvergadering van 10 oktober 2023 is dit verzoek besproken. Een deel van uw raad heeft gevraagd om een nadere toelichting op (de gevolgen van) dit verzoek, voordat hierover een standpunt kan worden ingenomen.

In de week na de raadsvergadering hebben alle fracties de inbreng gegeven die zij voor een zorgvuldige afweging noodzakelijk achten. Dit betreft de volgende thema's: doelgroep, locaties, sociale voorzieningen en betrokkenheid van lokale organisaties, veiligheid en begeleiding, financiën en bestuurlijke afspraken. Hierna lichten wij dit per thema toe.

4. Thema's

4.1 Doelgroep

Het verzoek betreft de opvang van 50 alleenstaande minderjarigen in de leeftijd van 15 tot 18 jaar. Zo'n 2/3 deel van deze jongeren is pas sinds kort (minder dan 6 maanden) in Nederland. Amv'ers hebben in Nederland tot hun 18e jaar recht op opvang, ongeacht de asielstatus. Vanwege hun kwetsbare positie kunnen zij niet in reguliere opvanglocaties zoals asielzoekerscentra worden opgevangen. Zij worden daarom samen met andere amv'ers opgevangen in kleinschalige opvanglocaties met intensieve begeleiding. In het verzoek geeft het COA aan dat over de duur van de opvang en de samenstelling van de groep jongeren afspraken kunnen worden gemaakt.

4.2 Locaties

In het verzoek vraag het COA om gebruik te mogen maken van het hotel dat eerder voor de opvang van jongeren is gebruikt (Best Western Plus/Grand Winston aan het Generaal Eisenhowerplein). Een andere door de gemeente te bepalen locatie is voor het COA ook bespreekbaar. Zoals wij in de raadsinformatiebrieff Nieuwkomers van 11 oktober 2023 aan u hebben gemeld, willen wij in Rijswijk, vanwege de oproep van de provincie en de aanstaande Spreidingswet, een technische verkenning doen naar mogelijke locaties voor asielopvang. Omdat wij hiermee nog niet zijn gestart, hebben we op dit moment geen volledig beeld van locaties die mogelijk geschikt zijn voor de opvang van amv'ers. Op basis van de informatie die wij hebben lijkt het Best Western Hotel de enige locatie die op korte termijn beschikbaar is om zes maanden opvang te bieden en voldoet aan de voorwaarden die het COA aan een opvanglocatie voor jongeren stelt.

4.3 Sociale voorzieningen en maatschappelijke betrokkenheid

a. Zorg

Bij de opvang van Oekraïense vluchtelingen en statushouders is het tot nu toe mogelijk geweest om aan de zorgvraag te voldoen. Wij merken wel dat het steeds lastiger wordt om dat voor iedereen tijdig te realiseren, omdat de druk op de eerstelijnszorg (o.a. huisarts, tandarts) door de toegenomen zorgvraag en personele krapte toeneemt.

Binnen de noodopvang wordt de zorg door het COA geregeld. Hiervoor maakt het COA afspraken met zorgpartijen, zoals de Gezondheidszorg Asielzoekers die zowel fysieke zorg op locaties als inzet van een 24/7 contactcentrum leveren. Voor de publieke gezondheidszorg heeft het COA contracten afgesloten met de regionale GGD'en. Door de inzet van eigen professionele (24-uurs) begeleiding moet voorkomen worden dat er extra druk op de eerstelijnszorg en de vanuit de gemeente georganiseerde zorg wordt gelegd. Als er opvang in Rijswijk wordt georganiseerd worden hierover met het COA duidelijke afspraken gemaakt.

b. Dagbesteding en onderwijs

Het COA geeft in het verzoek aan dat het zal zorgdragen voor een gerichte dagbesteding op locatie voor de groep jongeren, waaronder taallessen en lessen gericht op het ontwikkelen van zelfstandigheid. De verantwoordelijkheid voor het inregelen van onderwijs ligt bij de gemeente. Het COA mag dat niet doen.

In artikel 28 van het Verdrag van de Rechten van het kind is het recht op onderwijs opgenomen (artikel 28). In Nederland geldt de Leerplichtwet. Deze wet garandeert niet alleen een plicht tot het volgen van onderwijs, maar ook het recht hierop. Dit ongeacht de verblijfstatus van de leerplichtige jongere. Het beleid is erop gericht om dit zo snel mogelijk te realiseren met een maximale inspanning van alle partijen. In de Europese richtlijn is opgenomen dat toegang tot onderwijs binnen drie maanden na aankomst in Nederland moet zijn gerealiseerd.

Het verzorgen van onderwijs voor nieuwkomers is op dit moment onmogelijk vanwege het gebrek aan onderwijsplekken. De Internationale Schakelklassen (ISK) in Den Haag en Delft, bestemd voor jongeren tussen de 12 en 18 jaar die net in Nederland zijn komen wonen, zitten vol en hebben lange wachtlijsten. Op dit moment staan ook nog meerdere jongere statushouders die op het Hof van Elsenburg wonen op deze wachtlijsten. Dat de gemeente in samenwerking met het onderwijs binnen de drie maanden of zelfs binnen een half jaar kan zorgen voor onderwijs aan de amv'ers is daarom uitgesloten.

Doordat de amv'ers zich niet kunnen inschrijven bij een onderwijsinstelling, omdat deze geen onderwijsplekken beschikbaar hebben, vallen zij wel onder de categorie 'absoluut verzuim' waarover door de gemeente aan het Ministerie van Onderwijs moet worden gerapporteerd. Dit zal dan ook terug te zien zijn in het jaarverslag leerplicht en in de verplichte indicatoren bij de jaarrekening en begroting. Dit geldt overigens niet voor jongeren die sinds kort in Nederland verblijven, omdat zij pas na zes maanden mogen worden ingeschreven in een gemeente. Ondanks dat zij niet op de lijst met absoluut verzuim verschijnen, blijft het een feit dat ze geen onderwijs krijgen en daarmee niet aan de leerplichtwet wordt voldaan.

Het COA heeft aangeboden de gemeente (financieel) te ondersteunen bij het zoeken naar mogelijkheden voor onderwijs. Door de positieve indruk die wij tijdens de tijdelijke opvang van statushouders hebben gekregen van de vervangende onderwijsactiviteiten die door de sociaal beheerder werden georganiseerd, zouden we deze inzet met het COA kunnen verkennen, op voorwaarde dat de gemeente geen extra kosten hoeft te maken. Dit zodat deze jongeren in ieder geval een zinvolle dagbesteding kan worden geboden. Echter deze activiteiten zullen niet voldoen als onderwijs, het is en blijft slechts dagbesteding.

c. Betrokkenheid lokale organisaties

Voor de invulling van een zinvolle dagbesteding, buiten de tijden dat er vervangende onderwijsactiviteiten worden georganiseerd, kan de samenwerking worden gezocht met lokale vrijwilligers- en welzijnsorganisaties. In de periode dat er in Rijswijk een azc gevestigd was zorgden o.a. Welzijn Rijswijk en de Samenlopers voor de inzet van vrijwilligers in de opvang. Omdat amv'ers een kwetsbare doelgroep vormen, vraagt zoiets wel om een zeer zorgvuldige aanpak. De inzet ten behoeve van de amv'ers mag niet ten koste gaan van de inzet voor andere doelgroepen. Waar dat nodig is, zal het COA deze inzet zelf moeten inkopen.

4.4 Veiligheid en begeleiding

De veiligheid van de amv'ers maar ook voor de omgeving is een belangrijk thema. Amv'ers worden door het COA intensief begeleid, waarbij er zeven dagen per week, zowel overdag als 's nachts, begeleiders aanwezig zijn. Via tussendiensten vindt een warme overdracht van de begeleiding plaats. De verantwoordelijkheid voor de opvang ligt bij een op de locatie aanwezige locatiemanager. Hiermee wordt een veilige omgeving gestimuleerd en kan waar nodig worden geëscaleerd.

Ook voor het Best Western hotel is veiligheid een belangrijk thema. Om daar de regie op te houden wil het zelf zorgdragen voor de beveiliging, dit in overleg met het COA. Eventuele opvang zal plaatsvinden op twee etages met een eigen ingang, eetzaal en overige ruimten. Door de beveiliging/begeleiding ook 's nachts op deze etages te laten overnachten kan er binnen het hotel beter toezicht op de jongeren worden gehouden en blijven zij in het hotel gescheiden van de overige bewoners, waaronder de Oekraïense vluchtelingen.

De inzet van begeleiding en het bieden van gerichte dagbesteding zijn onmisbaar om een prettige woonsfeer te creëren. Van het COA verwachten wij dat de begeleiders voor de jongeren een vertrouwenspersoon zijn, hen coachen in omgangsvormen, zorgen voor preventie en de-escalatie maar ook voor activiteiten om de jongeren wat vermaak te bieden. Het tegengaan van verveling in en buiten het hotel kan overlast in belangrijke mate voorkomen en dat is bij het huisvesten van een groep jongeren op een klein aantal vierkante meters belangrijk.

Het is onwenselijk om amv'ers op te vangen zonder dat over de begeleiding en dagbesteding, zowel binnen als buiten het hotel, duidelijke afspraken worden gemaakt. In het geval dat uw raad besluit op het verzoek van het COA in te gaan zullen deze afspraken worden vastgelegd in een plan van aanpak dat onderdeel uitmaakt van de overeenkomst met het COA. De politie en het team Handhaving kijken daarbij mee, maar primair ligt de verantwoordelijkheid voor veiligheid binnen en buiten het hotel bij het COA.

De gemeente verwacht dat de beveiliging van het hotel en de locatiemanager van het COA haar vaste aanspreekpunten zijn, zodat er snel contact kan worden gelegd als dat nodig is. Om te kunnen controleren op afspraken worden nageleefd zal een periodiek bezoek aan de locatie moeten plaatsvinden. Bij overlast moet direct kunnen worden opgetreden en met het COA worden afgestemd over het verbeteren van de situatie.

De personele inzet die vanuit de gemeente en politie moet worden geleverd is vooraf niet goed in te schatten. Vanuit het team Handhaving zal een handhaver als contactpersoon aan het hotel worden gekoppeld en de overige handhavers zullen hun waar nodig hun reguliere toezichthoudende taken uitvoeren. De mate waarin dat nodig is hangt af van welke huisregels gehanteerd worden en hoe individuen of groepen zich gedragen. Dit zal voor de politie in grote lijnen ook gelden voor de inzet van een wijkagent en het opschalen bij eventuele overlast. Het belangrijkste hierbij is hoe het COA haar toezichthoudende rol inneemt. Hierover moeten duidelijke afspraken worden gemaakt en vastgelegd die tijdig kunnen worden bijgesteld wanneer dat nodig is.

4.5 Financiën

De ervaring die Rijswijk heeft met de financiële gevolgen van de opvang van nieuwkomers zijn niet altijd positief. Het verzoek om compensatie van het tekort dat door de Hotel- en Accomodatieregeling van het COA (HAR) is veroorzaakt, is nog in behandeling bij het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het COA heeft toegezegd dat op dit verzoek nog met een aparte brief van het departement of van het COA wordt gereageerd waarbij gestreefd wordt om eind oktober duidelijkheid te geven.

De tijdelijke opvang van statushouders onder de HAR is echter niet te vergelijken met de opvang van amv'ers. Onder de HAR kreeg de gemeente een vast bedrag waarmee het zelf de opvang en ondersteuning moest organiseren. Bij de opvang en ondersteuning van amv'ers in een tijdelijke opvang blijft het COA volledig verantwoordelijk voor de organisatie en bekostiging daarvan. Voor het gebruik van de algemene voorzieningen ontvangt de gemeente een vast bedrag per opgevangen amv'er. Of dit voldoende is om de kosten te dekken hangt af van het beroep dat op onze voorzieningen wordt gedaan. Als het COA tekort schiet in het organiseren van haar verantwoordelijkheid en dit leidt tot onnodige extra druk op de gemeente of gemeentelijke voorzieningen, wordt dit bij het COA neergelegd.

4.6 Bestuurlijke afspraken

Als uw raad besluit om tijdelijke opvang in Rijswijk te organiseren, worden hierover afspraken gemaakt met het COA die wij in een overeenkomst vastleggen. Dit om verwarring en misverstanden tussen het COA en de gemeente te voorkomen. Deze afspraken sluiten aan bij de afspraken die wij eerder met het COA hebben vastgelegd ten behoeve van het azc, aangevuld met specifieke afspraken over de opvang en begeleiding van minderjarige asielzoekers en de duur van de opvang. Periodiek zal er overleg met het COA plaatsvinden om de naleving van de afspraken te bespreken. De voorwaarde is dat uiterlijk drie maanden voor het sluiten van de opvanglocatie het COA ons informeert over de vervolglocatie voor de groep amv'ers, zodat wij het COA kunnen houden aan de afgesproken termijn voor opvang.

5. Communicatie

Indien uw raad het besluit neemt om het verzoek van het COA in te willigen stellen wij hiervoor een communicatieplan op.

6. Bijlagen

- Brief staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 27 september 2023
- Brief COA d.d. 6 oktober 2023
- Oproep staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 6 oktober 2023

Burgemeester en wethouders,
de secretaris,

de burgemeester,

P.M. Schuit

H. Sahin

De gemeenteraad van Rijswijk,
Bijeen in openbare vergadering op 17 oktober 2023
Gelezen het voorstel van
d.d. (datum), nr.

BESLUIT:

- a. Het verzoek van het COA om in Rijswijk tijdelijke opvang voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen voor de duur van zes maanden af te wijzen.

of

- b. Het verzoek van het COA om in Rijswijk tijdelijke opvang voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen voor de duur van zes maanden in te willigen en hierover door het college, gehoord hebbende de beraadslagingen, met het COA nadere afspraken te maken.

Aldus besloten door de Raad van de gemeente Rijswijk, in zijn openbare vergadering van <datum> 2023

De gemeenteraad,
de griffier,

de voorzitter,

J.A. Massaar, bpa

H. Sahin